

Bæredygtighedsspørgsmålene udgør sammen med proceshjulet et procesværktøj, som du kan bruge til at gøre dine eksisterende eller nye aktiviteter mere bæredygtige. Brug det i din egen praksis og helst med andre. For når vi handler sammen, bliver resultatet bedre.

BÆREDYGTIGHEDSSPØRGSMÅLENE – GØR AKTIVITETER MERE BÆREDYGTIGE

På de følgende sider har vi formuleret bæredygtighedsdimensionerne som en række praksisnære spørgsmål til uddannelses- og læringsaktiviteter.

Besvar bæredygtighedsspørgsmålene og brug dem til at justere jeres aktiviteter, så de bliver mere bæredygtige.

Bæredygtighedsspørgsmålene viser sammen med proceshjulet, hvordan verdensmålene hænger sammen, og hvordan de enkelte verdensmål har både sociale, økonomiske og Klima og miljømæssig dimensioner. Noget man nemt kommer til at overse.

Træn dit bæredygtige mindset: Følg processen, brug spørgsmålene og gør dine uddannelses- og læringsaktiviteter mere bæredygtige.

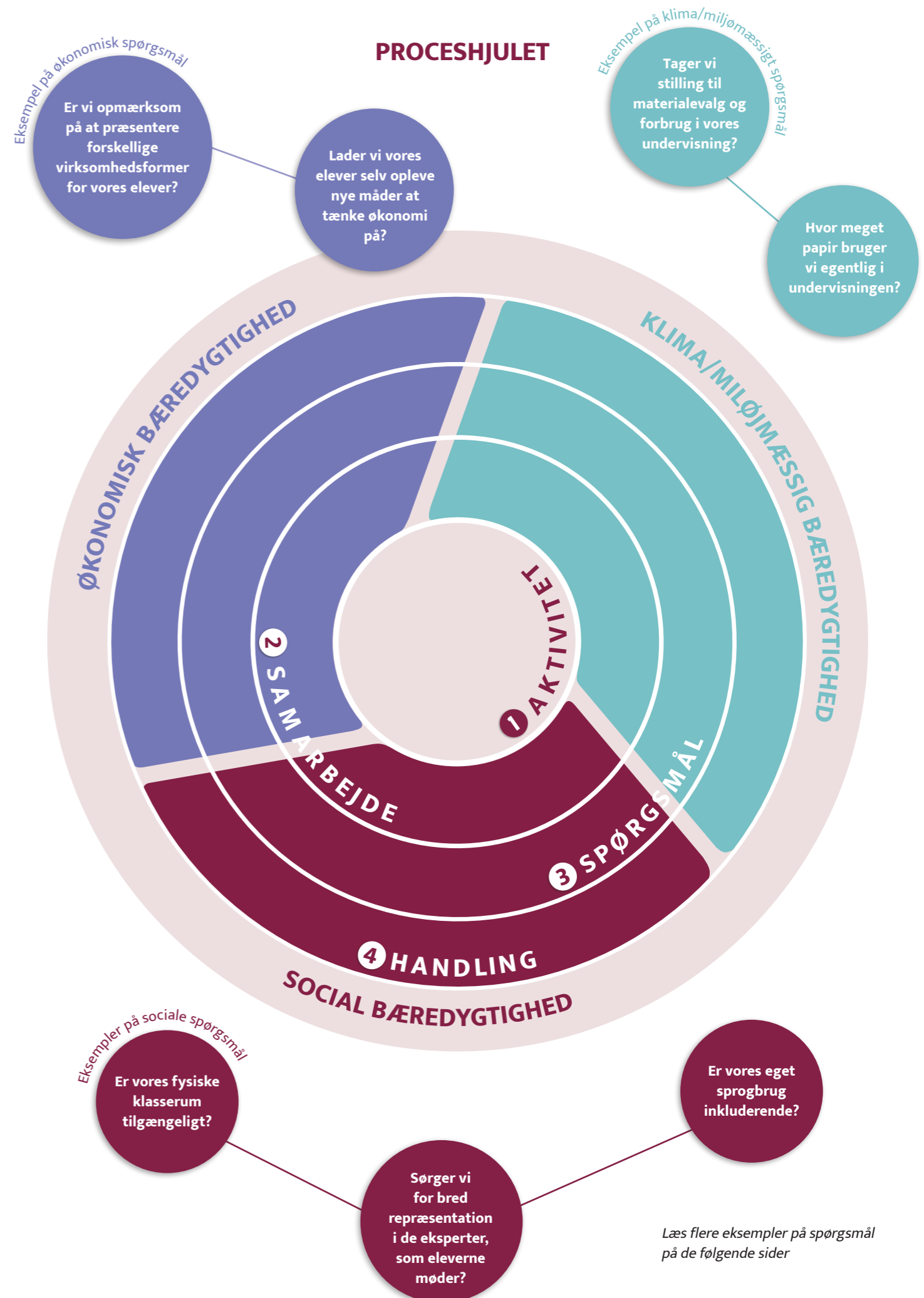
PROCESSEN

- 1 Vælg en undervisnings- eller uddannelsesaktivitet
- 2 Find nogen at samarbejde med
- 3 Juster aktiviteten med bæredygtighedsspørgsmålene (se følgende sider)
- 4 Prøv det af i virkeligheden

EKSEMPEL PÅ PROCES:

1. Jeg vil arbejde med intro-modul om skolens codex på GF1
2. Jeg samarbejder med skolens hovedfagslærere
3. Vi prøver at arbejde med bæredygtighedsspørgsmålet "Sørger vi for bred repræsentation i vores billedmaterialer?"
4. Vores team gennemgår powerpoint og oplæg for at finde stereotype billeder, som eksempelvis mandlige murere og kvindelige SOSU-assistenten. Dem udskifter vi med billeder, der repræsenterer diversitet og inklusion

PROCESHJULET

BÆREDYGTIGHEDS-SPØRGSMÅL – vejledende

Her er nogle spørgsmål, som I kan justere undervisning og arrangementer med. I kan bruge det med proceshjulet.

Spørgsmålene vil afdække om aktiviteterne er økonomisk og socialt bæredygtige og tager hensyn til miljø og klima. Kan I svare positivt, så er I godt i gang med at bidrage til FN's verdensmål. Ellers skal I ændre spor. Ofte må I prioritere mellem

dimensionerne indenfor de rammer, I har her og nu. Det giver anledning til refleksion og dannelse af holdninger og viden om, hvad I bør ændre, for at vi kommer i mål i 2030. Måske har I gode spørgsmål selv?

FN's 17 verdensmål kræver at hele samfundet handler på at skabe en mere bæredygtig verden. •

ØKONOMISK BÆREDYGTIGHED		
SPØRGSMÅL	UDDYBNING/EKSEMPLER	VERDENSMÅLS DELMÅL
Kan vi planlægge undervisningen (eller dele af vores undervisning) efter et cirkulært økonomisk mindset?	Kan vi for eksempel lave en lokal forsyningskæde på skolen og i lokalsamfundet, der bidrager med materialer og aftager affald? Kan vi involvere kollegaer og/eller andre interessenter i det?	17.17.
Stiller vi krav til vores elever omkring diversitet i deres økonomiske overvejelser om eksempelvis en virksomhedscase?	Stiller vi for eksempel en opgave med en virksomhed, der skal etableres med nye maskiner vs. en virksomhed med brugt udstyr?	12.6.
Bruger vi andre eksempler på brug af resurser på bundlinjen end indtjening (trivsel, forbrug af energi, indflydelse på lokalmiljø)?	Bruger vi eksempelvis økologi eller fairtrade, holdbarhed, genanvendelsesmuligheder, lokal produktion som måleparameter og som konkurrenceparameter?	12.6.

Introducerer vi alternative økonomiformer, som eksempelvis deleøkonomi, genanvendelse, genbrug eller den grønne bundlinje?	Introducerer vi eksempelvis deleøkonomi, "den grønne bundlinje", og måler vi for eksempel på trivsel eller cirkulær produktion?	8.4.
Viser vi eksempler på, hvordan virksomheder ændrer kultur på baggrund af ændret forbrugeradfærd?	Det kan eksempelvis være tøjvirksomheder, fødevarer- eller dagligvarebutikker.	12.6. 12.8.
Viser vi moderne og visionære eksempler på modeller, virksomheder og succesparametre eller bruger vi mest de konventionelle?	Det kan eksempelvis være socioøkonomiske virksomheder, kooperative virksomheder eller virksomheder, der bruger deres indflydelse til gode formål.	8.4.
Lader vi vores elever selv opleve nye måder at tænke økonomi på?	Lærer vi eleverne at tænke i andet end penge, når vi snakker økonomi? Besøger vi virksomheder, der arbejder ud fra et cirkulært mindset?	4.4.
Er vi opmærksom på at præsentere forskellige virksomhedsformer for vores elever?	Præsenterer vi eksempelvis kooperative virksomheder, andelsvirksomheder, foreningsdrevet virksomheder?	17.17.
Er vi opmærksom på, at aktiviteter i vores undervisning bliver til gavn for lokalområdet?	Viser vi, hvordan jobfunktioner/virksomheder kan give nytte til et lokalsamfund gennem eksempelvis sin CSR-politik?	11.6.
Overvejer vi, hvordan vi bedst bruger de ressourcer, der er til stede allerede?	Har vi undersøgt, om vores eleverne kan bidrage med noget, som kan være til gavn for undervisningen og os andre? Har eleverne færdigheder indenfor områder, som kan kvalificere vores fælles uddannelsesrum?	4.4.
Bidrager vores undervisning til, at eleverne oplever, at de kan være med til at styrke skolens økonomi?	For eksempel ved at passe på materialerne og de fysiske rammer så som toiletter, sluk lys, forbrug af vand, rengøring osv.	13.3.

SOCIAL BÆREDYGTIGHED		
SPØRGSMÅL	UDDYBNING/EKSEMPLER	VERDENSMÅLS DELMÅL
Er vores eget sprogbrug inkluderende?	Forstærker vores sprogbrug stereotyper eller giver det udfoldelsesrum til at udtrykke sig på forskellige måder? Bruger vi vendinger der forstærker kønsstereotyper så som "pigefnidder", "tøsedrenge", "pigefornærmet", "du kaster som en pige", "jeg skal lige bruge de stærke drenge", "mandeinfluenza", være "rigtige mænd"?	4.5.
Bruger vi sprog, der fremmedgør minoriteter, kulturer eller seksualiteter?	Hvordan bruger vi jokes i undervisningen/overfor vores elever? Er der nogen, der kunne blive udstillet eller utilpas ved vores jokes? Er der en gruppe, der vil opleve sig stemplet på bekostning af en joke, som vi bruger? Taler vi om de normer der eksisterer, og drøfter vi dem med vores elever? Anerkender vi, at forskellige privilegier findes?	4.5. 5.1.
Sørger vi for bred repræsentation i vores billedmaterialer?	Bruger vi billeder, der repræsenterer diversitet? Er der for eksempel kun slanke, hvide mennesker i vores slides og præsentationer eller er der også minoritetsgrupper i arbejdstøj? Repræsenterer vores billedmateriale et åbent syn på køn, farve, familieformer, kropstyper	10.4.
Sørger vi for bred repræsentation i de eksperter, som eleverne møder?	Er der diversitet i vores personlige referencer, oplægsholdere, materialeforfattere? Bruger vi kun mænd som oplægsholdere på værkstedet? Bruger vi kun kvinder som oplægsholder på SOSU?	4.4. 5.c.
Er vores fysiske klasserum tilgængeligt?	Er vores undervisningslokaler tilgængelige for mennesker med funktionsnedsættelser så som nedsat syn, nedsat hørelse eller kørestol? Kan alle finde og bruge materialer?	4.3. 4.5.
Tager vi aktivt stilling til, hvordan læringsrummet påvirker alle vores elever?	Føler vores elever sig inviteret ind i klassen? Er der nedsættende og/eller seksualiserende billeder, graffiti, tegninger?	8.8. 8.6.

Arbejder vi aktivt med sundhed og trivsel i vores undervisning?	Sørger vi eksempelvis for, at der er fysiske aktiviteter? Hjælper vi vores elever til samarbejde og gruppedannelse?	3.4.
Husker vi det globale udsyn?	Er der for eksempel også eksempler fra Sverige, Tanzania eller andre steder i forhold til det, som vi arbejder med lige nu? Hvilke teknikker bruger de mon der? Forbereder vi vores elever på, at normer og kulturer kan være forskellige på arbejdspladser i Danmark og på internationale arbejdspladser?	4.7. 4.7.
Bidrager vi til det aktive medborgerskab hos vores elever?	Hvor tit husker vi egentlig at koble vores undervisning op på noget, der foregår lokalt? Når vi bygger et legehuse, kunne det så være til den lokale børnehave? Når vi træner negleteknik, kunne det så være på det lokale ældrecenter?	12.8.
Bidrager vi til at træne den demokratiske muskel hos vores elever?	Giver vi mulighed for elevinvolvering i vores undervisning? Hvis vi eksempelvis har teknologi-tema, er der så nogle af vores elever, der har en stor viden eller særlige færdigheder på området? Har vi overvejet, hvordan det kan sættes i spil i vores tilrettelæggelse af undervisningen?	16.7.
Er vi opmærksom på at fremme trivsel og selvbestemmelse hos vores elever i forhold til hjemmearbejde og projekter?	Husker vi eksempelvis at tage højde for, at nogle elever arbejder om aftenen eller i weekend og derfor ikke nødvendigvis kan smide alt for at få en opgave klar med kort deadline?	10.3.
Bidrager vi til, at mange typer elever bliver givet deltagelsesmuligheder?	Er vi eksempelvis opmærksom på, at vores elever lærer gennem mange sanser? Overvejer vi, hvordan vi differentierer både i sværhedsgrader og i opgavetyper?	10.2.

KLIMA/MILJØMÆSSIG BÆREDYGTIGHED		
SPØRGSMÅL	UDDYBNING/EKSEMPEL	VERDENSMÅLS DELMÅL
Tager vi løbende og tilbagevendende stilling til grøn omstilling eller grønne muligheder? Både i undervisningen og i skolens drift?	Kan vi bruge de materialer, vi arbejder med i det daglige klogere, for eksempel ved at minimere spild? Er der et kontinuerligt samarbejde mellem ledelsen og medarbejdere om en grønnere drift?	13.3.
Er det en integreret del af alle forløb, at vores elever undersøger materialers klimaftryk?	Anvender vi eksempelvis et beregningsprogram, som eleverne kan bruge til at beregne klimaftrykket?	12.7. 4.7.
Giver vi vores elever redskaber til selv at finde svar på deres bæredygtighedsrelaterede spørgsmål?	Har de i den forbindelse kendskab til de mest gængse mærkning og miljøvurderinger, så som Svanemærket, Fairtrade, eller FSC-mærket? Har de eksempelvis kendskab til DGNB eller Cradle to cradle?	4.7.
Tager vi stilling til materialevalg og forbrug i vores undervisning?	Bruger vi restmaterialernes anvendelsespotentiale? Lærer vi eleverne, hvordan de bruger materialerne mest bæredygtigt via eksempelvis arbejdets planlægning og holdningsbearbejdning? Opstiller vi kriterier om dette undervejs i undervisningen og bliver vores elever bedømt på det?	12.7 11.6.
Har vi mulighed for affaldssortering i læringsrummet?	Giver skolen eleverne mulighed for at sortere affald/ressourcer i tilstrækkeligt mange fraktioner, og går skolen forrest i at vise vejen for mere genanvendelse? Præsenterer vi i den forbindelse eleverne for affaldshierarki (også kendt som affaldspyramiden) og bruger vi den selv på skolen?	12.5
Slukker vi lys, elektronik og varme, når vi forlader lokalet?	Har vi standarder for, hvor meget varme vi bruger eller hvornår elektronikken skal være slukket?	12.2.

Giver vi mulighed for, at eleverne kan genbruge og/eller upcycle de materialer, som de bruger i undervisningen?	Kan vi eksempelvis lave et forløb, hvor eleverne kun må bruge genbrugsmaterialer eller upcycle? Lærer eleverne også om downcycling, når vi lærer dem om upcycle?	12.2. 12.5.
Hvor meget papir bruger vi egentlig i undervisningen?	Bruger vi genbrugspapir og skal vi have en grænse for, hvor meget vi kan printe? Kan vi bruge andre værktøjer, som kan udføre samme funktion? Skal vi have mulighed for at se, hvor meget papir vi bruger i undervisningen?	12.2.
Kan vi lave en aftale med lokale leverandører omkring materialer?	På hvilke områder vil det være brugbart at lave aftaler med lokale leverandører? Har vi eksempelvis en aftale med det lokale savværk, de lokale virksomheder, eller den lokale genbrugsplads?	17.17.
Når vi møder udfordringer ift. materialebrug og opbevaring, udfordrer vi så de strukturelle foranstaltninger, der gør det svært?	Har vi selv ideer til, hvordan vi kan forbedre vores drift, og har vi en dialog med driftspersonalet? Taler vi med ledelsen, når vi opdager strukturelle barrierer så som at der ikke er mulighed for tilstrækkelig og korrekt sortering af affald/ressourcer, eller at vores leverandører ikke lever op til ambition om en mere grøn dagsorden?	12.7. 16.6.
Præsenterer vi vores elever for alternative energikilder, metoder og løsninger i vores undervisning?	Viser vi forskellige metoder til at konstruere på, eksempelvis en konventionel og en klimavenlig metode? Sørger vi for at holde os selv ajour om nye tendenser i vores fag, og giver vi denne viden videre til vores elever?	7.2.
Inddrager vi vores elever i valg af materialer? Ved de måske noget, som vi ikke ved?	Er vi åbne for elevernes forslag, og husker vi at spørge dem? Giver vi dem mulighed for at undersøge alternative løsninger i undervisningen?	4.7.
Hvordan arbejder vi med dataforbrug?	Har vi undersøgt, hvilken påvirkning dataforbrug har på vores CO2 aftryk? Se eksempelvis www.klimaklogt.dk/guides/dataforbrug/	16.10.